

KAMAL ABDULLA

“BİR, İKİ - BİZİMKİ!”

(5 şəkildən ibarət, bir-birini anlamaq istəyən və anlamayan, tapmaq istəyən və tapmayan iki nəfərin duyular dramı)

İştirak edirlər:

Kişi

Qadın

Oğlan səsi

Qız səsi

1-ci ŞƏKİL

Yarıqaranlıq otaq. Hərəsi bir gündə oturmuş və aralarında pərdə olan Kişinin və Qadının üzünü axtaran iki işıq saçığı öz yerini tapıb donunca elə bil bayır-bacadan şən, bir-birinin sözünü kəsən uşaq səsləri gəlir. Bu səslərin dediyi uşaqılıq illərinin yadigarı kimi Kişi və Qadının beyinlərinin uzaq və dərin qırıqlarında qalmış və indi canlanan, bəlkə də ilk baxışda biz böyüklərə mənasız görünən, amma əslində qətiyyənlə belə olmayan qafiyələnmiş söz oyunudu. Bu “söz-oyununu” onlar da elə bil eşidirlər:

Uşaq səsi.

Bir, iki -

Bizimki.

Üç, dörd -

Qapını ört.

Beş, altı -

Daşaltı.

Yeddi, səkkiz -

Firəngiz.

Doqquz, on -

Qırmızı don.

Uşaq səsləri bir-birinə qarışır. Sonra bu qarmaqarışıqlığın içindən bir qız, bir oğlan səsləri seçilir. Qarmaqarışıq səslər kəsilir. Sükut içində:

Qız: Mən sənənlə oynamıram.

Oğlan: Oynayaq...

Qız: Çünki sən mənə saçımı dartdın.

Oğlan: Dartmadım.

Qız: Sən mənə saçımı dartdın. Sara müəlliməyə deyəcəyəm. Deyəcəyəm.

Oğlan: Onda mən də deyəcəyəm. Mən də ona deyəcəyəm...

Qız: Deməyəcəksən. Deməyəcəksən.

Oğlan: Sən demə. Mən də deməyim.

Qız: Yox deməyəcəksən.

Kişi: *(elə bil yuxudadır)* Əlbəttə, deməyəcəyəm... Mən necə deyəydim ki, heç özüm də bilmədim nə təhər oldu saçın üzümə dəyəndə...

Qadın: *(yuxudaymış kimi)* Üzün saçıma dəyəndə...

Kişi: Əlim saçında gəzdi...

Qadın: Saçım əlinə doldu...

Kişi: Dodaqlarımı saçına sürtdüm. Elə bildim kişi oldum.

Qadın: Saçımı dodaqlarına atdım, elə bildim mən də qadınam.

Kişi: O gün bütün dünyada bir sən idin, bir mən idim.

Qadın: Biz idik, hər iki üzülə bütün dünya bizimkiydi!

Qız: Bir, iki!

Oğlan: Bizimki!

Kişinin və qadının üzündə donub qalmış iki işıq saçağı titrəməyə başlayır. Musiqinin zəif, üzücü iniltisinin müşayiətilə bu işıq saçaqları elə bil rəqs edirlər. Bu rəqs qəfildən bitincə otağı gur işıq alovu bürüyür. Kişi və Qadın.

Kişi: Elə bilir ki, biz də yaşayırıq. Biri deyir get, biri deyir qal. Zəhləm gedir yol getməkdən. Yolu Yol kimi getməyin zülmü böyükdü. Qaç-qaç getməyə nə var ki. Qarşıda həmişə Yol durur. Bir var o Yolu uzununa, axıracan Yol kimi gedəsən. Bir də var ki, eninə iki-üç addım atıb çətasən, elə biləsən yolu getdin.

Qadın: Gəl eninə gedək. Ya da yerimizdə sayaq. Elə bilsinlər biz də hərəkətdəyik.

Kişi: Biz bəyəm öz yolumuzu başqalarına görə gedirik? Yol bizə nə deyər?! Yadında saxla: Yolla gedən olmasa, bilinməz. Bilinməz gəlir bu yol, ya gedir.

Qadın: Yolu aldatmağa nə var. Sən elə həmişə beləsən. Özünü hökmən vurmalısan oda-közə. Yaşaya bilmədi də sakit, mülayim bir adam ömrünü... Necə oldu heç bilmirəm, uydum sənə.

Kişi: Elədiyən bir şeyin heç zaman peşmançılığını çəkmə. Yaşaya bilməzsən.

Qadın: Necə ki yaşamadım.

Kişi: Nə olub ki sənə?

Qadın: Heç nə. Nə olacaqdı ki. Bundan artıq nə olacaqdı? Sən pərdənin o tərəfində, mən bu biri tərəfində.

Kişi: Bütün bunlar boş şeydi. Vacib olan odur ki, biz sənənlə bir-birimizi yenə də eşidirik.

Qadın: Eşitməyinə eşidirik. Amma... səndən çox narazıyam.

Kişi: Niyə?

Qadın: Sən elə bilirsən ki, pərdənin o tərəfində qalmısan, deməli bəxtin gətirib.

Kişi: Nə deyim. Ağıma gəlməmişdi.

Qadın: Elə bilirsən, elə bilirsən. Məni aldada bilməzsən. Ötürdün məni bura. Sevindin ki, ağ günə çıxmısan.

Kişi: Onda... mən də deyəcəyəm.

Qadın: *(qorxaraq)* Nəyi? Sən nəyi deyəcəksən? *(Sükut)* Yox. Sən deməyəcəksən. Sən deyə bilməzsən. Bilirsən nə var?! Qurtar bu işlərini. Gəl barışaq.

Kişi: Biz küsmüşdük ki?..

Qadın: Bəs küsməyin buynuzu olur? Mən bu tərəfə keçəndə bu küsmək deyildi? Niyə susdun?

Kişi: Yox, fikirləşirəm.

Qadın: Yaxşı, gedirsən, qalırsan? Yola çıxmaq ən böyük arzun olub həmişə.

Kişi: Getməyin, qalmağın deyəsən heç elə bir fərqi yoxdu indi. Bu yola çıxmaqdan artıq zəhləm gedir. Bilmirəm. Bilmirəm. Hər şeyi bilən adamlardan da... qorxuram.

Qadın: Qorxunun yüz cildi var. Adamı aldatmağa çalışır ki, guya yoxdu. Guya qorxu qorxu deyil. Özünü çalışırsan elə göstərəsən ki, guya qorxmırsan, guya hörmət edirsən. Əslində qorxursan.

Kişi: Qorxuram.

Qadın: Susmırsan, səsinin gur yerinə salıb qışqırırsan. Əslində qorxursan.

Kişi: Bəli, qorxuram.
Qadın: Cəsarətlə, hələ bəlkə də dikbaş-dikbaş kiminsə yanından ötürsən. Əslində qorxursan.
Kişi: Yəqin ki... qorxuram.
Qadın: Ya da səsini, cıqırını çıxarmırsan. Amma qorxursan.
Kişi: Amma qorxuram.
Qadın: Ürəyini şübhələr qurd kimi gəmirir. Sən yenə də qorxursan.
Kişi: Sən... Mən yenə də qorxuram.
Qadın: İtirməyə və əldə eləməyə! Yaxınlaşmağa və uzaqlaşmağa! Sevməyə və lənətləməyə! Ölməyə və yaşamağa!
Kişi: Qorxuram. Qorxuram. Qorxuram.
Qadın: Bu saat mənimlə danışsən – amma məndən də qorxursan.
Kişi: Sən mənə nifrət eləyirsən.
Qadın: Bax bu da sən deyilsən. Bunu da səninin içindəki qorxu dedi. Sən özün heç zaman belə deməzdin.
Kişi: İşin qəribəliyinə bax. Sən məni mən səni yada salanda xatırlayırsan. Saatınacan, dəqiqəsinəcən dəqiqsən.
Qadın: Doğrudan da qəribədi. Sən heç cür başa düşmək istəmirsən ki, mən yoxam. Mən səninin beynində, əsəbində, istəyindəyəm. Başa düş bunu. Məndən də əl çək. Əl çək məndən. Gedirsən get, getmirsən... Heç olmasa, məni burda rahat burax. Rahatlıq ver mənə. Mənə də, özünə də. Qorxa-qorxa yaşamaqdansa, gəl, gəl gedək. Gedək, yaxşı olacaq. Qorxma. Gəl, gəl...

2-ci ŞƏKİL

Zil qaranlıq. Yenə həməən uşaq səsləri.

*Bir, iki -
Bizimki.
Üç, dörd -
Qapını ört.
Beş, altı -
Daşaltı.
Yeddi, səkkiz -
Firəngiz.
Doqquz, on -
Qırmızı don.*

Bu səslər qarışır bir-birinə. Yavaş-yavaş bir qız, bir oğlan səsi bunların arasından seçilməyə başlayır. İki işıq zolağı bu səslərin sahibini axtarır. Tapa bilmir.

Qız: Məndə saqqız var.
Oğlan: Mənə də ver.
Qız: Verməyəcəyəm.
Oğlan: Ver! Verməsən, vurdum.
Qız: Sara müəllimə, Sara müəllimə! Məni vurdu.
Oğlan: Vurmadım. Hələ vurmadım axı.
Qız: Yox vurdu, vurdu. Məndən saqqızımı almaq istədi. Mən vermədim, o da vurdu.

İşıq zolaqları Kişi ilə Qadının üzünə düşür.

Kişi: (*zarafatyana*) Mənə şər atırdın, niyyətin nəydi?
Qadın: Niyyətin hara, mənzilin ora.
Kişi: İndi aydın oldu.

Qadın: Üç ola bilərdik, dörd ola bilərdik. Sən istəmədin.

Kişi: Artıq söhbət lazım deyil. Soyuq doldu içəri, qoy bu qapını örtüm (*ayağa durur*).

Qız səsi: Üç, dörd –

Oğlan səsi: Qapını ört!

Kişi bu səsləri elə bil eşidir, təzədən yerinə oturur.

Qadın: Noldun, bir qərara gəldin?

Kişi: (*qorxa-qorxa*) Nə qərara gələsiydin ki?

Qadın: Gedirsən mənimlə?

Kişi: Otaq elə bil istiləndi, sən hiss eləmirsən?

Qadın: Sən tanıdığım ən qətiyyətsiz adamsan. Belə necə yaşaya bilirsən?

Kişi: Axı birdən-birə necə eləmək olar bunu? Gərək axı özünü heç olmasa daxilən hazırlayasan.

Qadın: Pərdənin bu tərəfi sənəin ağılına belə gəlməyən dərəcədə gözəldi.

Kişi: Daha nə var, nə yox?

Qadın: Yadıma gəlir, sən elə həmişə ora-bura getmək həvəsiylə yaşadın. Neçə dəfə uzaq-uzaq şəhərlərə köçüb orda yaşayasydıq. Bir deyib coşurdun ki... Köçüb getmək zamanı gəlib çatanda birdən elə bil taqətdən düşürdün. Həvəsin qalmırdı. Getmək gözünə dururdu. Dil pəhləvanısan sən. Dil pəhləvanı. Səninki elə boş-boş danışmaq olsun.

Kişi: Kimə nə ziyanı var idi bunun?

Qadın: (*sərt*) Bax, bunu düz demədin. Bax, burda, bağışla məni, günaha batırsan. «Kimə nə ziyanı vardı...» Vardı ziyanı. Vardı. Mənə ziyanı vardı. Çünki hər dəfə sənə inanırdım. İnanırdım ki, ən doğru addımı biz atırıq. Özümü hazırlayırdım bu addım üçün. Elə bilirsən asan idi? Get, get bir yolla, sonra dön 180 dərəcə. Sən isə. İndi mənə elə gəlir ki, sən hər dəfə yeni bir plan quranda əvvəldən bilirdin ki, o, baş tutmayacaq. Sənəinçün oyun idi bütün bu hazırlıq prosesi, bütün dəyişmələr, səyahətlər, gedişlər, qayıdışlar... Mənim isə özumdən asılı olmadan həyatıma dönürdü bunların hamısı. Mən onları yaşadım. Sənəin oyunun mənim həyatım oldu. Sən yalanlarını öz həyatının oyun hissəsində gizlətdin, onları məndən başqa heç kim bilmədi.

Kişi: İndi kim deyir gədək?

Qadın: İndi mən deyirəm gədək. Bir dəfə də qoy mən deyim. Haqqım var.

Kişi: Mənim üçün çətindi bir söz demək. Mən... bilmirəm. Vallah, özüm başa düşürəm niyə qalmalıyam, nədi məni saxlayan, amma getmək gələndə özün bilirsən də, indi özün dedin, getmək adı gələndə elə bil lap heysizləşirəm, addım atmağa taqətim qalmır. Məndən asılı deyil.

Qadın: Neçə yaşından tanıyırdıq bir-birimizi?

Kişi: Nə bilim? Bağçadan. Niyə soruşursan ki?

Qadın: Hər dəfə məni təzədən aldadırsan. Özünü elə aparırsan ki, guya getmək istəyirsən.

Kişi: Nə bilim vallah...

Qadın: Məni də yaxşı avara eləmişən. Axır sözün nədi?

Kişi: Darıxma. Düzələr. Əvvəl-axır düzələcək işin. Nə belə tələsirsən?!

Qadın: Sən... sən o qədər soyuqsan ki, o qədər uzaqsan ki... Başdan ayağa qeyri-müəyyənləksən. Həmişə də beləydin. Bax, deyirəm: səndən heç vaxt heç nə gizlətməmişəm. Bilirdim ki, indi də elə belə deyəcəksən. Getmirsən getmə. Sənəin yanında olanda bəyəm sən mənim yanımdaydın?! Onda da tək idim. Bəli, bəli, əzizim. Tək idim. Ömür boyu məndən nəyinsə acığını çıxımsan. Amma nəyin? Nəyə, kimə görəydi bunlar?

Kişi: Yenə başladın özün-özünçün uydurmağa. Bəyəm mən dedim ki, getmirəm? Mən elə demədim. Mən deyirəm tələsdirmə məni. Bir az gözlənilməz oldu axı sənəin bu... təklifin. Mən nə biləydim sən bu boyda yolu durub mənim dalımca gələcəksən. Doğrudan neynirsən məni? Orda da mənsiz qala bilmirsən? Qəribədi.

Qadın: Mən bu suala cavab vermək istəmirəm.

Kişi: Cavabımı bilirsən ki, verəsən?!

Qadın: Mən yenə də susuram.

Kişi: Mən yenə də susuram. Onda mən də susuram.

Qadın: Mənə bax, dolamısan məni? Sən lap ağ elədin ha.

Kişi: Rəngləri seçirsən?

Qadın: Mən gedim. Sən bir damcı da dəyişməmişən. Necə vardın elə eləsən. Nə üçün dəyişməliydin ki. Mənəm dəli. İndiyənəcən elə bilirdim ki, sən də... sən də heç olmasa bir balaca, lap azacıq, nə bilim, deyirdim, bəlkə... bəlkə də... bəlkə sən də darıxmısan.

Kişi: Mən də darıxmışam. Çox darıxmışam. Sən öləndən sonra çox şey aydın oldu. İnan mənə. Səninlə yenə də o günləri yaşamaq ən böyük arzumdur.

Qadın: Mənim də...

Kişi: Amma gücüm çatmır.

Qadın: Tərəddüd həmişə sənin yaraşığıın olub. Yəqin haqlısan.

Kişi: Yox, tələsmə. Son sözüümü demədim mən. İmkan ver, hər şey elə bil birdən qaynar su kimi töküldü başıma. Sən görmürsən ki, özümü itirmişəm?!

Qadın: Gedək, gəl gedək mənimlə. Peşman olmayacaqsan. Nə görmüsən sən orda? Aqlın olsun.

Kişi: Ax... ömür boyu bunun həsrətində olmamışam?

Qadın: Yenə də bir cavab vermirsən?

Kişi: Verəcəyəm. Darıxma. Verəcəyəm cavab.

İşıq zolaqları yenə də titrəməyə başlayır. Kişi də, Qadın da gözdən itirlər. Bir-birindən ayrı düşmüş bu işıq zolaqları bir-birinə tərəf gəlirlər, bir-birinin üstünə atırlar özlərini və üst-üstə düşən kimi sönürlər. Pərdənin ağılığı az qalır göz qamaşdırır.

3-cü ŞƏKİL

Qaranlıqda uşaq səsləri:

Bir, iki -

Bizimki.

Üç, dörd -

Qapını ört.

Beş, altı -

Daşaltı.

Yeddi, səkkiz -

Firəngiz.

Doqquz, on -

Qırmızı don.

Bu uşaq səsləri kəsildicə yenə də qaranlıqdan Oğlanla Qızın səsləri eşidilir.

Qız: Mən gördüm. Mən gördüm.

Oğlan: Yalan deyirsən. Görmədin. Yalan deyirsən.

Qız: Mən gördüm. Sən əlini suya vurdun. Su çirklidi. Sara müəllimə! Sara müəllimə!

Oğlan: Mən sənə konfet verərəm.

Qız: Hanı? Baxım. Baxım da.

Oğlan: Sən heç kimə deməzsən?

Qız: Baxım da konfetə.

Oğlan: Söz ver, sonra.

Qız: Söz verirəm. Söz verirəm. Ver konfeti.

Oğlan: Konfet yoxdu.

Qız: Sən məni aldatdın. Sən məni aldatdın.

Oğlan: Heç kimə demə ha.

Yenə iki işıq zolağı Kişi ilə Qadını qaranlıqda axtarır və nəhayət tapır.

Qadın: (elə bil yuxudadı) Sən məni nə qədər aldatdın. Sayı yox, hesabı yox.

Kişi: (*elə bil yuxudadı*) Elə deyil. Onlar da elə bildilər ki, onları aldadıram. Hamısı səndən gördü aldanışını.

Qadın: Beş altı dəfə olub yəqin.

Kişi: Bax, heç kimə demə ha. Bir daş altda, bir daş üstdə.

Qız: Beş, altı!

Oğlan: Daşaltı!

Titrəyən işıq zolaqları Kişi ilə Qadının üzündə donub qalır.

Kişi: Mənə bir şey maraqlıdı. Sən indi varsan, ya yoxsan? Yəni doğrudanmı sən mənim uydurmamsan?!

Qadın: Bilirsənmi, sənə nə barədə düşünmək imkanı verilibsə, hamısı mövcuddur.

Kişi: Lap elə cənnət, cəhənnəm də?

Qadın: Cənnət də, cəhənnəm də.

Kişi: Uçan qablar necə?

Qadın: Onlar da.

Kişi: Mələklər, şeytanlar, İsalər, Musalar, keçmiş, gələcək əfsanələr?

Qadın: Dedim ki, hamısı.

Kişi: Bəs o? O da var? Mövcuddur nəhayət ki?

Qadın: Şəkkakə lənət!!! Dedim ki, beynindən nə keçirsə, bu sonsuzluqda vardılar. Vacib deyil ki, gözlərinlə görəsən. Mənə inanmırsan?

Kişi: Yox niyə ki. Elə-belə soruşdum.

Qadın: Bununla da zarafat edərlər? Soruşulası bir sözün qalmadı?

Kişi: Hələ bir de görüm mən də getsəm, sən kim bir gün orda, beş gün burda ola biləcəyəm?

Qadın: Sənin burda kimin qalır?

Kişi: Yox, elə bir adam - zad yoxdu. Birdən də... deyirəm, adamın beyninə girir bir fikir, çıxır ki, çıxır. Onda necə olacaq?

Qadın: Yaxşı olacaq. Hə, deyəsən yavaş-yavaş yola gəlirsən?

Kişi: Maraqlı şeylər çoxdu – fikirləşmək lazımdı. Deyirsən...

Qadın: Nə? Soruş, utanan adama oxşayırsan.

Kişi: Yox, heç. Nəsə soruşmaq istəyirdim, yadımdan çıxdı.

Qadın: Nə?

Kişi: Heç, istəyirdim soruşam... ora getməyin... sənənin yanına deyirəm, keçməyin üsulu nə cür olacaq? Mənə bir dənə iynə vuranda qışqırığım göyə çıxır. Özün ki, bilirsən.

Qadın: Bu məsələnin ən asan tərəfidir. Təki sən razı ol. Könüllü istə bu işi. Razısan?

Kişi: Gərək fikirləşim. Bu heç də asan məsələ deyil.

Qadın: Əlbəttə, asan məsələ deyil. Amma mən... sənənin yerinə mən olsaydım, bu qədər fikirləşməzdim. Sən başa düşürsən ki, bu sənənin mənə əsl münasibətini göstərir?!

Kişi: O necə olur elə?

Qadın: Bəli. Bəli. Mən olsaydım sənənin yerinə... Ayıb olsun.

Kişi: Yaxşı, yaxşı, nə deyirəm ki, mən? Söz soruşuram da. Niyə yenə tərsliyin tutur?

Qadın: Sən ... sən nankorsan.

Kişi: Başlandı yenə.

Qadın: Sən nankorsan!

Kişi: Başlandı yenə.

Qadın: Sən nankorsan!

Kişi: Allahu - əkbər!

Qadın: Nankorsan, nankorsan. Sən mənə dedin ki, dedin, dedin, mən gedim, sən də gələcəksən. Mən getdim. İnanmışam sənə. Getdim. Bəs sən? Aldatdın məni sən. Mən sənə söz verdim, sözümə də əməl elədim. Sən isə verdiyin sözün sahibi olmadın.

Kişi: Mən sənə söz-zad verməmişdim.

Qadın: Vermişdin. Biz bir-birimizə söz vermişdik. Nə tez untdun?

Kişi: Yaxşı da, mən nə deyirəm ki? Qaçıram sözümdən?

Qadın: Sən söz vermişdin.

Kişi: Yaxşı yerdə axşamladıq. Elə danışırısan ki, elə bil bir içim su içmək kimi şeydi bu.

Qadın: Bir içim su içmək kimidi. Bir içim su içmək kimidi.

Kişi: Yaxşı da. Nə soruşacaqdım yenə? Nəsə soruşacaqdım.

Qadın: Tez ol. Soruş. Daha hər şeyi soruşmusan, bir şey qalmayıb.

Kişi: Heç peşman deyilsən?

Qadın: Bu heç mənim ağılıma da gəlməyib.

Kişi: Yəni oranı elə belə də görürdün?

Qadın: Bax, bir daş altda, bir daş üstə. Elə belə də görürdüm. İndi nə deyirsən? Sözüdü de.

Kişi: Deyəcəyəm. Bir az da döz. Bu qədər ki, sən dözmüsən. Deyəcəyəm. Az qaldı daha. Və son sualım. Sən... sevə bilərsən?

Qadın: Mən sevə bilərəm. Mən sevə bilərəm...

İşıq zolağının ikisi də birdən sönür.

4-cü ŞƏKİL

Qaranlıqda uşaq səsləri:

Bir, iki -

Bizimki.

Üç, dörd -

Qapını ört.

Beş, altı -

Daşaltı.

Yeddi, səkkiz -

Firəngiz.

Doqquz, on -

Qırmızı don.

Yenə də Oğlan və Qızın səsləri eşidilməyə başlayır.

Qız: Nə pis oğlansan. Məni itələyirsən. Burda mən oynayacağam.

Oğlan: Mənim yerimdi bura. Mən birinci gəldim.

Qız: Yox, mən birinci gördüm buranı. Mənim yerimdi bura.

Oğlan: Get burdan. Yoxsa...

Qız: (*ağlamsınır*) İtələdi məni, itələdi, Sara müəllimə, məni itələdi.

Oğlan: Yavaş. Qışqırma. Mənim yerimdi axı.

Qız: Yox mənim yerimdi. Sara müəllimə...

Oğlan: Yaxşı, yaxşı. Bura sənin, bura mənim.

Qız: Yox, hamısı mənim.

Oğlan: Bəs mən?

İşıq zolaqları yenə də Kişi ilə Qadını axtarır. Nəhayət tapıb onların üstündə donur.

Qadın: (*yuxulu kimi*) Sən mənə nə sözlər demədin, nə vədlər vermədin... hara getdi o sözlər, hara itdi o vədlər?

Kişi: (*yuxulu kimi*) Sözlər, vədlər, kəlmələr, adlar... hamısı əfsanədi. Adama qalan başqa şeydi.

Qadın: Adımı hardan bilmişdin? Mən deməmiş adımlı bilirdin.

Kişi: Sənin adını mən çoxdan, lap çoxdan bilirdim.

Qız: Yeddi, səkkiz -
Oğlan: Firəngiz!

İşıq zolaqları dolanıb Qızla Oğlanı axtarır, tapa bilmir, yenə gəlib Kişi ilə Qadının üstünə qonur.

Qadın: Yoruldum. Yordun məni sən.

Kişi: Mən razıyam.

Qadın: Doğrudan deyirsən? Nəhayət ki. İndi deyəcəksən həmişə mən deyən olur.

Kişi: Həmişə sən deyən olur.

Qadın: Onda hazırlaş. Qorxursan?

Kişi: Yox, qorxmuram. Cavab vermək vaxtı əvvəl-axır gəlib çatacaqdı onsuz da.

Qadın: Səni ora bağlayan heç nə qalmadı ki?

Kişi: Deyəsən qalmadı.

Qadın: Nə deyim sənə? Bilirdim ki, cavabın belə olacaq. Bilirdim və inanırdım.

Kişi: İnanmırdın.

Qadın: İnanmırdım.

Kişi: Axır ki, istəmədin sən orda qalasan, mən burda.

Qadın: Sənin o yerin də mənimkiydi. Mənimki.

Kişi: Adətən deyirlər ki, ölüm həyatın içindədi, ölüm həyatın davamıdı...

Qadın: Belə deyil.

Kişi: Əlbəttə belə deyil. Həyat əslində ölümün içində, həyat ölümün davamıdır. Belə yaxşıdı. Bir-birimizin içində çabalaya-çabalaya qalmışıq. Ayrılacaq. Sən sən ol. Mən mən olum.

Qadın: Heç olmasa bir-birimizi görürük o zaman.

Kişi: Yəqin ki. İşıq olsa, görürük. Həyat İşıq deyilmiş.

Qadın: Sən ki bilirsən, həyat bir uzun və bütöv gecədən ibarətdir. Bu uzun və bütöv gecə arabir gündüz adlanan fasillərə bölünür.

Kişi: O işığa çatmaq. O işığı görə biləcəyəmmi?

Qadın: İşığı görə bilməyəcəksən. İşiq sənə imkan verəcək ki, mənim ibarət olduğum qaranlığı görəsən.

Kişi: Yaxşı. Mən razıyam. Nə etməliyəm?

Qadın: Qətidi fikrin? Sonra başqa söz deməyəcəksən? Həmişəki kimi.

Kişi: Yox, yəqin ki.

Qadın: İndi ki, qəti fikrə gəldin, onda mən sənə bir məsələni açıb deməliyəm.

Kişi: Sən lap sirlər xəzinəsiymişsən...

Qadın: Diqqətlə qulaq as. Zarafata salma. Məsələ belədi. Son, ən sonuncu an bu işdə ən vacib nöqtədi. Diqqətlə qulaq as.

Kişi: Sən məni yenə də qorxudursan.

Qadın: Dinlə məni. Ən son an gələn zaman ehtiyatlı ol. Bil ki, son anında əgər bir adam və yaxud nəsə başqa bir şey haqqında düşünürsən onun ardınca sən də mənim kimi qayıdacaqsan. Onu özünlə aparmayana qədər dönə-dönə qayıdacaqsan. Noldu sənə? Eşidirsən? Son anı unutma. Çalış heç kimi düşünməyəsən. Qoy şad - xürrəm yaşasınlar özləriyçün. Bizim onlarla nə işimiz.

Kişi: Bu mümkün olan iş deyil.

Qadın: Görək bacarasan. Özünü ələ al. Qorxutma özünü. Sən bacaracaqsan. Bizə daha heç kim lazım deyil burda. Elə deyil?

Kişi: Deyirsən "bacaracaqsan". Mən bilmirəm.

Qadın: Bacaracaqsan. Bacarmalısan. Mənim son anım sən oldun. Səninki də qoy mən olum. Orda qoyduqların barədə düşünmə.

Kişi: Nə bilim. Deməsəydin, bəlkə də. İndi çətin olacaq.

Qadın: Düşünmə heç nə barədə. Qorxma. Mən də sənə kömək edəcəyəm. Yox. Yox. Unut sənə dediyimi. Yaxşısı budur unut. Onda asan olar.

Kişi: Unutmaq artıq müşküldür. Görək də. Bunun özü də elə qəribə bir oyundu. Bəlkə deyirəm qayıtmaq üçün körpü qoyacaq?

Qadın: Necə yəni körpü qoyaq? Yox, elə bir şey eləmə. Özünü başqalarından ağıllı sayma. Bilərəkdən edilən heç bir şey alınmayacaq.

Kişi: Yaxşı da, nə deyirəm.

Qadın: Yadında qaldı dediklərim?

Kişi: Qaldı. Qaldı. Sən məndən çox həyəcan keçirirsən.

Qadın: Eybi yox. Bütün həyəcanlarımızın sonuna az qalıb. Lap az qalıb.

Kişi: Sən bilən məsləhətədi.

Qadın: Deməli belə danışdıq...

Kişi: Nə danışdıq? Yadıma sal.

Qadın: Ələ salmısan yenə məni?

Kişi: Yaxşı. Yaxşı. Qızışma. Sən elə əvvəldən hövsələsiz idin. Danışdıq. İndi nə etməliyəm mən? Nə etməliyəm? Nə?

İşıq zolaqları söniürlər. Pərdənin tənha və kimsəsiz titrəyişləri...

5-ci ŞƏKİL

Qaranlıqda uşaq səsləri:

Bir, iki -

Bizimki.

Üç, dörd -

Qapını ört.

Beş, altı -

Daşaltı.

Yeddi, səkkiz -

Firəngiz.

Doqquz, on -

Qırmızı don.

Yenə də qarmaqarışlıq uşaq səslərinin içindən Qızla Oğlanın səsi seçilməyə başlayır.

Qız: Mən qorxuram. Bura qaranlıqdı. Burdan necə çıxacağıq?

Oğlan: Qorxma, sən bir şey görürsən?

Qız: Yox, mən heç nə görmürəm. Sən məni saldın bura. Sara müəllimə, Sara müəllimə...

Oğlan: Ağlama. Qorxaq! Qızların hamısı qorxaqdı. Sən bir şey görmürsən?..

Qız: Sən məni saldın bura. Sən saldın. Hamısı təqsirlər səndədi. Heç nə görmürəm.

Oğlan: Gəl bu tərəfə gedək.

Qız: Yox, o tərəfə getmirəm. Mən qorxuram.

Oğlan: Yaxşı. Yaxşı. Onda gəl bu tərəfə gedək.

Qız: O tərəfə də getmirəm. Sən elədin. Sən. Sən...

İşıq zolaqları Qızla Oğlanı axtarır. Tapa bilmir. Kişi ilə Qadının üstünə düşür.

Kişi: *(yuxulu kimi)* Hər gecə eyni yuxunu görürdüm. Görürdüm ki, uzun bir yol gedirəm. Yolun axırında da bir kötüyün yanında cəllad durub məni gözləyir.

Qadın: *(yuxulu kimi)* Sənə bu köynək yaman yaraşır. Rəngini mən seçmişdim.

Kişi: Qırmızı... Qırmızı bizim rəngimizdi. Bizim rəngimiz.

Qız: Doqquz, on -

Oğlan: Qırmızı don!

İşıq zolaqları yenə də Qızla Oğlanı axtarır, tapa bilmir və yenə də, bu dəfə son dəfə Kişi ilə Qadının üstündə donub qahr.

Kişi: İndi mən sənənlə gedə bilərəm. Artıq mən getməyə hazırım. Burda heç nə daha sənə saxlamır, əlvida deyim, deməyim bu dünyaya? Əlvida. Göz yaşları lazım deyil. Gül-çiçək də. Amma... *(pıçıltıyla)* qayıdacağam. Qayıtmasam, olmaz. Ürəyim partlar. Ölərəm.

Qadın: Qayıda bilsən, qayıdarsan. Dediklərimi yadımdan çıxarmamısan?

Kişi: Yox, arxayın ol. Elə də iş olar?

Qadın: Onda gəl. Gəl, qorxma.

Kişi: Qorxmalı bir şey qalmadı. "Qorxma". O nə olan şeydi elə?

Qadın: Bax belə. Birinci addımı atmısan. Dediymi unutma. Gəl. Belə. Ora-bura boylanma. Gəl, gəl.

Kişi: Yenə də Yol. Yenə də Yolun əvvəli və yenə də o uzaqda görükən qırmızı işıq. O qırmızı işığın yanına gəlib çatanda nə baş verəcək – heç kim bilmir. De görüm, biz o qırmızı işıqdan o yana keçəndə nəhayət bir-birimizi tanıya biləcəyikmi?

Qadın: *(başqa sərt səslə)* Bir-birimizi tanımağımız lazımdı bizə?

Kişi: Nə dedin? Necə?

Qadın: *(öz səsiylə)* Heç. Bir şey görürsən?

Kişi: Yox, heç nə görmürəm. Amma elə bil hər şeyi görürəm. Nə zaman bitəcək bu oyun?

Qadın: Bax, bir addım da keçmişən. Darıxma. Özün də tələsmə. Gəl. Bax belə. Yavaş-yavaş.

Kişi: Qərribədi. Sən nəsə sonuncu andan danışarsan. Mən elə bil o anı görməyə başlayıram. O sonuncu an haradansa saatların, dəqiqələrin içindən sıyrılıb üzə çıxır və mənə doğru gəlməyə başlayır.

Qadın: Gördün onu?

Kişi: Görürəm. Aman!

Qadın: Sən indi sonuncu addımını atırsan. Bir az da döz, indi bax elə indi birdən rahatlaşacaqsan. Quş kimi yüngül olacaqsan. Bu boyda dünya qov kimi yumşaq görünəcək sənə. Sənə elə gələcək ki, onu bir əlinlə qaldırmaq istəsən, qaldıra biləcəksən. Və bütün qayğıların, əzabın, demək və deməmək istədiklərin hamısı, hamısı gedir uzaq-uzaqların uzaqlığına. Məni dinlə. Mənim səsim sənə istiqamətində. Səsimi unutma. Səsimdən yapış, yıxıla bilərsən. Gəl, gəl.. Heç kimi düşünmə. Heç kim yoxdu. O tərəfdə heç kim yoxdu. Yoxu düşünməzlər. Yox barədə danışmazlar. Sən və mən. Bir, iki... bizimki. Bir, iki – bizimki! Hər şey bizimki olacaq. Yalnız bizimki. Səsimi unutma. Bax belə. Asta. Yavaş. Yox, tələsmə. Tələsdin. Bir də. Yavaş-yavaş. Hər şey yaxşı olacaq. Bax, belə. Heç kim yoxdu, heç kim yoxdu. Bir sənənsən, bir də mənəm. Bir, iki - bizimki. Bir, iki – bizimki...

Kişi: Mən heç nə görmürəm. Qırmızı qaranlıqdı bura başdan başa.

Qadın: Tələsmə. İndi hər şey düzələcək. Hər şey yaxşı olacaq... Görəcəksən. Görəcək... *(səsi yox olur, Qadının üzərindəki işıq zolağı sönür)*

Kişi: Nə oldu? Niyə belə uzun çəkir bu iş? Mən deyirdim axı asan məsələ deyil. Elə həmişə sən adamı tələdirirsən. Niyə susdun? Bir söz de. Məni tək qoyma. Heç nə görmürəm. Niyə mən heç nə görmürəm? Hara, hara itdin sən? Qayıt. Mən tək qalmaq istəmirəm. İstəmirəm. Niyə yox oldun? Sən məni aldatdın. Sən məni aldatdın. Mən sənəni görmürəm. Sən... sən yoxsan! Bura niyə belə soyuqdu? Axı biz belə danışmadıq. Mən geri qayıtmaq istəyirəm. Yol, yol, bir yol olmalıdı burda, ya yox? Bu tərəfə gedim? Yox. Bu tərəfə gedim. Yox, o da yol deyil. Yol. Hanı bu yol? Bir əvvəli var, bir də sonu. Bəs bu yolun özü hanı? Yol. Hanı bu yol? Sən məni aldatdın. Sən məni aldatdın. Niyə? Niyə? Dediklərinin hamısı yalan çıxdı. İstədiyini nə idi?

Qadın: *(yalnız səsi gəlir)* Sən hara yox oldun? Hara itdin? Səsimi unutma. Səsimdən yapış.

Kişi: *(onu eşitmir)* Aldatdın məni. Heç nə görmürəm. Bu sənənin nəyinə lazım idi?

Qadın: *(səsi gəlir)* Axı sən hara yox oldun? Mən buradayam. Niyə məndən qaçdın? Sən hardasan?

Kişi: *(eşitmir)* Sən hardasan? Hardasan? Nə üçün idi bütün bunlar? Səsini çıxart, səsinə. Heç nə görmürəm. Heç nə. Hər şey bitdi.

Qadın: Eşitmirəm səni. Hara gizləndin? Sən məni yenə də aldatdın. Amma niyə? Nə üçün? Bu sənə nəyinə lazım idi?

Və pərdə sürətlə yuxarı qalxır, yox olur.

Kişi: Hər şey bitdi. Son. Mən gəldim. Eşidirsən, mən gəldim. Sən yoxsan. Bura necə də soyuqdu. Necə də soyuqdu. Soyuqdu...

Qadın: Sən yenə də yoxsan. *(başqa səslə)* Sən heç vaxt var olmamışdın. Olmamışdın.

Kişinin üzündəki işıq zolağı sönür. Və bununla hər şey qurtara bilərdi, əgər yenə də həmən uşaq səsləri qaranlıqda eşidilməsəydi.

Oğlan: Tapdım, tapdım yolu. Ordan işıq gəlir. Görürsən, bax, ordan işıq gəlir.

Qız: Mən heç nə görmürəm. Mən ancaq eşidirəm. Sən hardasan? Hardasan?

Oğlan: Tut səsimdən, yıxılma. Gəl səsimin dalınca.

Qız: Mən heç nə görmürəm. Sara müəllimə, Sara müəllimə...

Oğlan: Ver əlini. Hardadı sənə əlin? Titrəmə. Gəl. Gəl gedək.

Qız: Yox, gəlmirəm. Qorxuram. Sən məni saldın bura.

Oğlan: Ağlama. Gəl dalınca. Səsimdən yapış...

Qız: Sara müəllimə, Sara müəllimə...

Səslər yavaş-yavaş öləziyir və sükutun içində

SON

Kamal Abdulla (1951) Filologiya Elmləri Doktoru, professor, Bakı Slavyan Universitetinin Rektoru, Azərbaycan Mədəniyyət Fondunun sədri və ssenari yazıçısıdır.